

LIETUVOS ARCHITEKTŲ RŪMŲ PROFESINĖS ETIKOS TARYBOS

SPRENDIMAS Nr. 2021/10

2021-09-17, Vilnius

Lietuvos architektų rūmų (toliau – **Rūmai**) Profesinės etikos taryba (toliau – **PET**) išnagrinėjo UAB „Darnu group“ (toliau – **Pareiškėjai**) prašymą išaiškinti Europos architektūros paslaugų tiekėjų etikos kodekso (toliau – **Kodeksas**) 4.6 principo taikymo atvejį (toliau – **Prašymas**).

Prašymas išnagrinėtas 2021-09-17 vykusio PET posėdžio metu. Nagrinėjant Prašymą dalyvavo PET nariai Darius Juškevičius, Vaida Cromley, Dainius Čepurna, Donatas Laucius, Kęstutis Lupeikis, Aleksandras Gvildys. Posėdžio pirmininkas – PET pirmininkas Darius Juškevičius, posėdžio sekretorė – Rūmų teisininkė Rasa Medutytė-Prakapienė.

Nusišalinimų nebuvo.

I. Pareiškėjų Prašymo esmė

Rūmai 2021-06-12 gavo Pareiškėjų Prašymą dėl Kodekso 4.6 principo taikymo atvejo išaiškinimo.

Prašyme Pareiškėjai nurodė:

1. UAB „Darnu Group“ daugelį metų yra viena ryškiausių rinkos lyderių, nuolat plečianti savo veiklas ir rinkai pristatanti naujus, ambicingus nekilnojamojo turto projektus. Pareiškėjas siekia, kad įgyvendinami projektai būtų ne tik darnūs ir architektūriškai patrauklūs, tačiau užtikrintų ir jas sukūrusių architektų bei mūsų, kaip vystytojo, interesų balansą. Tuo tikslu, kiekviena architektūrinė idėja sukūrimo, projektavimo darbų sutartis yra pasirašoma aiškiai numatant, jog autoriaus turtinės teisės po kūrinio sukūrimo, įskaitant ir teisę keisti, adaptuoti bei realizuoti kūrinių, tenka užsakovui po kūrinio perdavimo užsakovui dienos. Sutartys įprastai papildomos išankstiniu sutikimu, leidžiančiu keisti kūrinius.
2. Anot Pareiškėjų, iki Prašymo pateikimo dienos, architektai, kurie sutikdavo su šiomis sąlygomis, vėliau jų nekvestionuodavo ir žodžiu patvirtindavo savo sutikimą, įgyvendinant Kodekso 4.6 p., kuris numato architektui nesisavinti kito architektūros paslaugų teikėjo intelektualinės nuosavybės ir neteisėtai nesinaudoti jo idėjomis, jeigu negauna aiškaus sutikimo iš to paslaugų teikėjo, kuriam priklauso teisės į tą nuosavybę ar idėją. Tačiau Pareiškėjui kilo problema: kai sutartis visų šalių yra įgyvendinta (kūrinyje sukurtas, už jį sumokėta ir autorinės turtinės teisės perduotos užsakovui), o architektas žodžiu pareiškė neduodantis sutikimo tęsti projektavimo darbus. Pareiškėjai tikisi, kad tai tebuvo impulsyvus pareiškimas, tačiau norėdami aiškumo, prašo Rūmų pateikti vertinimą, ar architekto iš anksto duotas sutikimas (išreikštas sutartimi) prilygsta Kodekso 4.6 p. reikalavimams.
3. Taip pat Pareiškėjai prašo įvertinti, ar architektas elgiasi pagal etikos normas, atsisakydamas patvirtinti sutikimą tęsti projektavimo darbus ir siūlydamas sudaryti projektavimo sutartį nekonkurencingomis sąlygomis. Pareiškėjų manymu, toks architekto elgesys labiau primena manipuliavimą padėtimi nei autoriaus teisių gynimą, todėl prašo paaiškinti, ar vystytojo pasitelktas kitas architektas gali tęsti projektavimo darbus, nesibaimindamas prarasti teisę užsiimti architekto veikla, kai kūrinio autorius neduoda paskesnio/pakartotinio sutikimo Kodekso 4.6 p. pagrindu.

II. Aktualios profesinės etikos nuostatos

Pareiškėjai prašė išaiškinti 4 principo („įsipareigojimai profesijai“) 4.6 taikymo atvejį, t. y.:

4.6. Architektūros paslaugų teikėjas nesisavina kito architektūros paslaugų teikėjo intelektualinės nuosavybės ir neteisėtai nesinaudoja jo idėjomis, jeigu negauna aiškaus sutikimo iš to paslaugų teikėjo, kuriam priklauso teisės į tą nuosavybę ar idėją.

III. Sprendimo argumentai

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos architektų rūmų įstatymo 10 str., PET yra Rūmų organas, kuris nagrinėja Rūmų narių drausmės bylas dėl architektų profesinės veiklos etikos kodekso pažeidimų. PET nuostatų 1 p. nustatyta, kad PET rūpinasi Rūmų narių profesinės etikos ugdymu, nagrinėja nukentėjusiųjų asmenų skundus, kitų asmenų pranešimus bei Rūmų architektų profesinio atestavimo komisijos prašymus dėl Rūmų narių padarytų Kodekso pažeidimų. PET šiais klausimais priima sprendimus, teikia paaiškinimus, nuomones, siūlymus. Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta aukščiau, PET teikia savo išaiškinimą dėl Kodekso 4.6 principo taikymo.

PET narių nuomone išankstinis autorių teisių atsisakymas sutartyje neatitinka Kodekso dvasios, t. y. iš statytojo pusės yra nesąžininga iš anksto prašyti bet kokio sutikimo, kai nežinoma aplinkybių, kam šis sutikimas duodamas ateityje, o Kodeksas nustato santykius tarp architektūros paslaugų teikėjų ir tokie sutikimai turi būti duodami tiesiogiai, o ne per statytoją. PET pasisako už tai, kad architektai nebūtų priverčiami pasirašyti tokių sutarčių, kuriose iš anksto numatytas autorių teisių atsisakymas. Apskritai, architektas pasirašydamas tokią sutartį nusižengia savo profesijai ir Kodekse įtvirtintoms nuostatomis. Šiuo atveju svarbu ir tai, kad duodant išankstinį sutikimą, net nėra sukurtas kūrinys ir neaišku, į ką bus perleidžiamos autorių teisės.

PET nariai atkreipia dėmesį į tai, kad Kodekso 4.6 principu aiškiai nurodyta, kad sutikimas duodamas architektui, o ne architekto statytojui, todėl toks išankstinis sutikimas sutartyje prieštarauja šio principo taikymo tikslui. Architektas atsisakydamas perduoti sutikimą niekaip nepažeidžia Kodekso 4.6 principo taikymo atvejo.

Taigi, atsakant į klausimą, ar architekto iš anksto duotas sutikimas (išreikštas sutartimi) prilygsta Kodekso 4.6 p. reikalaujamam, PET nariai atsako, kad neprilygsta. Tokio pobūdžio sutikimas yra abstraktus, kadangi neminimi architektai, kuriems perduodamos autorių teisės: abstraktus sutikimas neatitinka aiškaus sutikimo sąvokos, nurodyto Kodekso 4.6 principu. Į klausimą, ar architektas elgiasi pagal etikos normas, atsisakydamas patvirtinti sutikimą tęsti projektavimo darbus ir siūlydamas sudaryti projektavimo sutartį nekonkurencingomis sąlygomis, PET nariai negali atsakyti, nes neturi visų duomenų apie kilusią situaciją: tam reikėtų išklausti abi šalis. Atsakant į klausimą, ar vystytojo pasitelktas kitas architektas gali tęsti projektavimo darbus, nesibaimindamas prarasti teisę užsiimti architektu veikla, kai kūrinio autorius neduoda paskesnio/pakartotinio sutikimo Kodekso 4.6 principo pagrindu, PET narių nuomone, toks architektas privalo gauti buvusio architekto sutikimą pagal Kodekso 4.6 principą. PET dar kartą pabrėžia, kad Kodekso 4.6 principu kalbama apie vieno architekto sutikimo davimą kitam, todėl išankstinio sutikimo davimas pats savaime prieštarauja Kodeksui, o tuo labiau sutikimo davimas ne architektui neatitinka Kodekso dvasios.

Posėdžio pirmininkas

Architektas
Darius Juškevičius

Darius Juškevičius

Posėdžio sekretorė

Rasa Medutyte-Prakapiene

Sprendimo projektą rengė Rasa Medutyte-Prakapiene

Sprendimas surašytas 2021-10-11